

MAZUROVY CHALUPY

Martin Weisbauer, Milan Zerzán

Romantické místo s rozsáhlými loukami uprostřed lesů severně od Hoděšovic nedaleko Hradce Králové je významnou botanickou i krajinnou lokalitou i oblíbeným výletním místem. Dodnes tu rostou poslední jalovce, kterými byla tato lesní louka kdysi poseta, aby označovaly hranice jednotlivých pozemků. Na této louce se nachází hájenka s 250 let starou historií. Stojí v místě bývalého lesa, později se stala základem nově vznikající vesnice a z této budovy, bývalé hájovny, pocházel starosta nedaleké obce. Dodnes se tu jeho potomci jednou ročně schází a vzpomínají. Dnes již je jich tolik, že je sem přiváží autobus.

Mazurova chalupa před rekonstrukcí. Foto: Martin Weisbauer

KDO BYL JOZEF MAZURA?

Podívejme se však nejprve do historie místa. Kronika „Paměti obce Hoděšovic“ založená v roce 1896 uvádí: „Uprostřed lesa velkostatku markraběte Pallaviciniho, 20 minut na sever od vesnice, nacházely se pozemky obecní i selské, k nimž vedla těžko sjízdná cesta zvláště zjara a na podzim. Pozemky tyto byly špatně obdělávány a malou úrodou ničila zvěř panských lesů. Tam také nacházela se chalupa ve výměře 11 ha 40 arů, patřící Josefu Mazurovi[...]. Z Mazurovy chalupy zřídil velkostatek po vykoupení v roce 1894 hájovnu „Bažantnici“ a svoji hájovnu, která stála v blízkosti severozápadním směrem, rozbořil. Koupené pozemky velkostatek zčásti zalesnil, některé upravil na louky. Josef Mazura se odstěhoval do Hoděšovic.“

Ve vlastivědném sborníku školního okresu Pardubického „Krajem Pernštýnů“ z roku 1927–1928 najdeme následující zmínku: „Blížíme se k pěknému místu, k Mazurovým chalupám. Jsme na rozsáhlé louce, uzavřené na všech stranách lesy. Nepravidelně tu a tam roste štíhlý jalovec a celek činí dojem parku. V koutku louky krčí se stavení, zbytek Mazurových chalup. Před lety zde na místě louky byla pole. Náležela osadníkům hoděšovickým a obci. Nejvíce vlastnil rolník Mazura, který si zde vystavěl chalupu s hospodářskými budovami kolem roku 1800. Když se však velkostatku hraběte Pallaviciniho podařilo skoupiti tyto pozemky, zabíhající do jeho lesů, vystěhoval se Mazura do vsi a z jeho obydlí stala se hájovna. Nepotřebné vedlejší budovy hospodářské byly po zchátrání zbořeny a dnes „Mazurovy chalupy“ je

chaloupka jedna. Lid zde také říká v Enklávě.“

V kronice se dále uvádí, že roku 1894 prodal František Mazura pozemky velkostatku, který z Mazurovy chalupy udělal hájovnu, koupené pozemky částečně zalesnil a na hranicích parcel v lukách dal vysázet jalovce, které zde rostou dodnes. Po vzniku Československa byl velkostatek zestátněn. V roce 1931 koupilo okolní lesy i s enklávou luk město Hradec Králové.

POČÁTKY REKREAČNÍHO VYUŽITÍ

V září roku 1931 byl státním pozemkovým úřadem zabrán a rozdělen velkostatek Alexandra Pallaviciniho na katastru Hoděšovic. Část obdrželo město Hradec Králové včetně Mazurových chalup. Od roku 1938 začala jejich nová éra jako místa odpočinku a rekreace.

Že zde bývalo opravdu nádherně, dokládá následující zápis z hoděšovické kroniky: „Ochetný hajný p. Veselý vypravuje nám o koncertech ptáčích, jimž často naslouchá z jara již od třetí hodiny z rána. Dovídáme se, že v těchto lesích západněji směrem k Vysoké nad Labem žije dosud,

Zimní fotografie objektu okolo roku 2005 – před rekonstrukcí. Foto: Jiří Studený

KNIHA HRADECKÉ LESY VYPRÁVĚJÍ

Tento článek je ukázkou z připravované publikace Martina Weisbauera s názvem „Hradecké lesy vyprávějí“, která by měla vyjít mj. i za přispění ML Hradec Králové. Zahrnuje dlouholetou badatelskou činnost autora a jedná se o první publikaci na toto téma mapující přírodní poměry a historii rozsáhlých lesů rozkládajících se od Hradce Králové až k Chocni. Zaznamenány v ní jsou především pověsti, historie vzniku některých pomístních názvů, lesních oddělení, popsány jsou studánky a prameny, rybníky a potoky, pomníky a kříže. Jednu z kapitol věnoval autor například i hájovněm a hajným. Knihu doplní další zajímavosti vážící se k lesům, zmíněny v ní jsou také všechny obce sousedící s uvedenými lesními celky. Vše doplní cca 250 historických i novějších fotografií autora.

Současná podoba Mazurovy chalupy po rekonstrukci (rok 2010). Foto: Milan Zerzá

Historické foto z konce 30. let, pan hajný Veselý. Foto: archiv MLHK

Bývalá stodola u hájovny. Foto: archiv MLHK

vzácně již, jezevec. Jednou ho vykopali živého a vedli uvázaného za nohu do hájovny. Sádlo je prý dobré jako mazání proti reumatismu. A je prý nejlepší ze všech tuků na smažení koblih! Krásně je zde! Závídíme p. Veselému.“

Bývalou hájovnu na Enklávě zvanou také Mazurovy chalupy si od města Hradce Králové pronajali manželé Chaloupkovi, majitelé Grandhotelu v Hradci Králové, k doživotnímu užívání. Dojžděli občas kočárem taženým koňským spřežením. „Vzhled hájenky na Enklávě až na malé změny byl zachován, leč vše důkladně opraveno a vnitřek budovy přepychově zařízen. Nikdo by netušil, že v domečku tom chodí se po parketách, krytých koberci, že

je tam jídelna, salonek, obývací pokoj, kuchyň s teplou a studenou vodou, umývárna, sklep a byt pro domovníka. Ze staré stodoly, jejíž vzhled rovněž zachován, staly se garáže a konírny. Veškeré opravy vyžádaly si nákladu 100 000 Kč. Vše to zůstává majetkem města Hradce Králové.“ Tolik říká o této éře místa kronika „Paměti obce Hoděšovic“.

NOVODOBÁ HISTORIE HÁJOVNY

Po opětovém zestátnění pozemků v roce 1951 se správcem lokality Mazurovy chalupy staly Východočeské státní lesy Hradec Králové. Po roce 1950 se zde vystřídalo

několik uživatelů, mezi nimi i myslivci ze ZVÚ Hradec Králové. V únoru 1958 stodola u Mazurových chalup shořela. Zapálil ji opilý občan z Nového Hradce Králové.

V roce 1991 byla lokalita vrácena statutárnímú městu Hradec Králové. Od léta roku 1996 byl objekt užíván v nájmu jako chata.

V současné době je zde na místě původního objektu vystaven objekt nový, který slouží mimo jiné i jako reprezentativní zázemí Městských lesů Hradce Králové. Chalupa je vyhledávanou a oblíbenou výletní zastávkou, ležící na hlavních cyklotrasách, vedoucích z nedalekého města Hradec Králové. U objektu se nachází drobné občerstvení, ohniště s venkovním posezením, lavice a stoly k odpočinku. Prostor okolo chalupy zdobí dřevorezby lesních zvířat vyrobených místním řezbářem.

Autoři:

Ing. Martin Weisbauer

Ing. Milan Zerzán

Městské lesy Hradec Králové, a. s.

E-mail: martin.weisbauer@seznam.cz,

zerzan@vslesy.cz